

Farliga ämnen i våra vatten – lagstiftning och initiativ

Eva Sandberg

Internationella enheten

Avdelningen för Utveckling av lagstiftning och
andra styrmedel

Kemikalieinspektionen

Det handlar om....

- Lagstiftning som kan påverka diffusa föroreningar från användning av kemiska produkter och varor
 - Ökad medvetenhet på senare år om diffusa utsläpps betydelse för förorening av miljön

Men inte ...

- Lagstiftning som rör direkta utsläpp från t.ex. tillverkning av kemiska ämnen och varor, vilket i huvudsak Naturvårdsverket ansvarar för

Vad är kemikaliereregler

- Med kemikalier avses i regelsammanhang oftast kemiska produkter (ämnen och blandningar), - generell, övergripande lagstiftning
- Harmoniserat område inom EU
- Allmänna kemikaliereregler (t.ex. Reach och CLP):
 - Bestämmelser om registrering mm
 - Bestämmelse om information (klassificering och märkning, säkerhetsdatablad).
 - Begränsningar/förbud
 - Hanteringsregler
- Internationella konventioner (Stockholm, Rotterdam, Hg)

....men produktspecifika regler

...har också betydelse för regleringen av kemikalier och dessas påverkan på hälsa och miljö

- Lagstiftning som reglerar innehållet i t.ex
 - Leksaker
 - Elektronik
 - Fordon
 - Byggnader
 - Tvätt- och rengöringsmedel
 - Kosmetika, Läkemedel
- Växtskyddsmedel
- Biocider

Reach (Förordning 1907/2006)

- Registrering, utvärdering, tillstånd och begränsningar av kemikalier (*Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals*)
- Trädde ikraft 1 juni 2007, införs stegvis till 2018
- Ny kemikaliemyndighet, Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) i Helsingfors.

Några nyheter i Reach

- Alla krav på att ta fram data och att bedöma dem ligger nu på tillverkare/importörer, (livscykelperspektiv) och är en förutsättning för utsläppande på marknaden
 - ”no data, no market”
- En kandidatlista för särskilt farliga ämnen → tillstånd
- Möjlighet att begränsa användning inom EU av vissa farliga ämnen genom tillståndsprövning.

Byggstenar i Reach

- Registrering av ämnen
- Utvärdering
- Information i distributionskedjan
- Tillstånd
- Begränsning

Registrering

- Varje ämne som tillverkas/importeras i mängder ≥ 1 ton/år måste registreras (hos Echa)
- Registranten ansvarar för att ta fram information om ämnet och ska i vissa fall göra en säkerhetsbedömning
- Kraven på information ökar med ökande volym.
- Stegvis genomförande, 3 steg till 2018 för gamla ämnen
- Information om ca 30 000 ämnen kommer att finnas

Tillstånd

- Tillståndspliktiga ämnen – bilaga XIV. Syftet är att åstadkomma substitution av särskilt farliga ämnen
 - Ämnen upptagna på bilaga XIV får inte användas inom EU eller släppas ut på marknaden utan tillstånd från Kommissionen
- Kandidatlistan steg på vägen, innehåller särskilt farliga ämnen (Substances of Very High Concern, SVHC)
 - SVHC: Ämnen som klassificeras som cancerframkallande, reprotoxiska eller mutagena enligt CLP samt miljöfarliga enligt kriterier i Reach
 - För närvarande 144 ämnen
 - Skyldighet att ge information och rätt att få information om dessa ämnen i varor

Begränsningar

- Begränsningar – bilaga XVII. Begränsning av tillverkning, försäljning el. användning. Enda möjligheten att reglera ämnen i importerade varor. Bilaga XVII består till stor del av begränsningar som beslutats före Reach.
- Förslag till begränsning tas fram av Kommissionen eller en medlemsstat.
- Förutsättning: oacceptabel hälso- eller miljörisk.
- Echa gör riskbedömning och samhällsekonomisk bedömning (kostnads/nyttoanalys) och yttrar sig över förslaget.
- Kommissionen beslutar (kommittologiförfarande).

Problem som för närvarande inte kan hanteras genom Reach

- Lågvolymämnen
- Nanomaterial
- Kombinationseffekter
- Importerade varor i allmänhet

Klassificering och märkning

- Ska identifiera ett ämnes eller en blandnings farliga egenskaper och ge information.
- Ska göras av företaget.
- Gäller oberoende av hur produkten är tänkt att användas (farobedömning).
- Klassificeringen påverkar många områden, t.ex. arbetsmiljö, avfall och transport.
- Även regler om förpackning.

Klassificeringen påverkar många regelverk

Klassificering och märkning, forts.

Information (säkerhetsdatablad)

- Reglerna syftar till att säker användning ska visas.
- Säkerhetsdatablad ska i vissa fall alltid lämnas, i vissa fall bara på begäran.
- Ska vara på svenska.
- Ska lämnas kostnadsfritt på papper el. elektroniskt.

Mycket mer kan/behöver göras!

Kemi har föreslagit en rad åtgärder i olika rapporter

- Kemikalier i varor - Strategier och styrmedel för att minska riskerna med farliga ämnen i vardagen (3/11)
- Bättre EU-regler för en giftfri miljö (1/12)
- Handlingsplan för en giftfri vardag (2/13)

(Delredovisning med förslag för 2015-2018)

Kemikalier i varor

- Öka substitution av farliga ämnen i varor
- Ökad tillgång till information om kemikalieinnehåll i varor
- Ökad kunskap om flöden, risker och hantering av kemikalier i varor

Bättre EU-regler för en giftfri miljö

- Bättre samordning av EU-regler (kemikalier, varor och avfall)
- Reach behöver stärkas,
 - Grupper av ämnen (t.ex. nanomaterial)
 - Informationskrav för ämnen i låga volymer
- Miljöpåverkan av läkemedel inte tillräckligt reglerat
- Behov av reglering av vissa varugrupper
 - Textilier
- Miljöpåverkan av kosmetika måste regleras
- mm

Handlingsplan för en giftfri vardag

Tre särskilda utmaningar identifierade:

- Farliga ämnen i varor är ett växande problem
- Våra livsmedel och dricksvatten behöver skyddas bättre
- Barn och unga är särskilt känsliga för påverkan av kemikalier

Vad behöver göras:

- Utveckla tillämpningen av Reach
- Globala konventioner och överenskommelser kommer att få större betydelse
- Tillsynen av farliga kemiska ämnen behöver öka
- Underlätta för företag, myndigheter m.fl. att undvika farliga ämnen
- Kunskapen om farliga ämnen i livsmedel behöver öka